Kære musiklærer i 4.- 5. klasse

Temaet til skolekoncerten med Aarhus Symfoniorkester d. 7/2 2012 er ”Symfoniske Vand-værker”. Vand kan risle lige så stille, og vand kan rejse sig i den voldsomste storm! Vand er liv, og vand er død. Vand kan skildres på så mange måder, og i et forløb om klassisk musik for børn er temaet ”Vand” let tilgængeligt og meget taknemmeligt at arbejde med.

Program
Ved koncerten spilles:

- Respighi: *Pinjerne ved Via Appia* (4. sats fra *Roms pinjer* også kaldet *Marchen til Rom.)*
- Smetana: *Moldau*
- Britten: *Stormen* – mellemspil fra operaen ”Peter Grimes”
- Carl Nielsen: *Paraphrase over Nærmere Gud til dig*
- *My heart will go on*, soundtrack fra Titanic-film

Materiale
Dette undervisningsmateriale giver undervisningsideer til tre af musikstykkerne:

- ”Stormen”, komponere, kreativ skaben
- ”Moldau”, programmusik, lytte, male billeder
- ”Titanic”, historisk vinkel, tekstanalyse, musik og følelser

Der er fagligt stof til flere fag end musik, og vi opfordrer til, at klassens lærere sammen lytter til musikken og ser materialet igennem efter ideer til både musik, billedkunst, historie, dansk og engelsk, og lader koncerten i Musikhuset være en fælles afslutning.

Forberedelse
Inden koncerten vil det være desuden godt, hvis I taler med børnene om, hvordan det er at gå til klassisk koncert: Man går stille og roligt ind på sin plads, man sidder stille uden at snakke, mobiler er slukket, man lytter til musikken, ser på orkesteret, hygger sig og lader tankerne flyve. Men man må gerne grine, hvis der bliver lavet sjov på scenen…

Aarhus Symfoniorkesters skolekoncerter er altid pædagogisk opbygget med korte, afvekslende musikstykker og en konferencier, som guider eleverne underholdende gennem musikken. Konferencier ved denne koncert er Niels Bastrup.

Stor plakat med instrumentoversigt kan tilsendes ved henvendelse til orkestret, ligesom vi indbyder til at bruge orkestrets hjemmeside for børn.

Vi håber, at I med dette materiale får nogle gode og levende musiktimer.
Vi glæder os til at se jer i Symfonisk Sal tirsdag d. 7. februar 2012. En mail med de sidste praktiske informationer omkring koncerten følger i det nye år.

Mange hilsner

Asla Adrian, musiklærer, og Niels Bastrup, B&U afdelingen Aarhus Symfoniorkester
Kontakt til symfoniorkestret: nba@aarhus.dk , tlf. 89 40 90 98.

Se mere på
Aarhus symfoniorkesters
Hjemmeside kun for børn
www.aarhussymfoni.dk

”Stormen”

Musikken skildrer en voldsom storm på havet, og kommer fra operaen ”Peter Grimes” af den engelske komponist Benjamin Britten.

I denne opgave giver man eleverne en slags for-forståelse for musikken ved at lade dem arbejde kreativt skabende med et af musikstykkets musikalske byggesten, før de hører musikken.

1. Fælles klassesamtale:

- Hvordan *er* en storm på havet? (bølger, skumsprøjt, stormstød, skibe kæntrer)
- Hvordan *føles* det at være i en sådan en storm? (voldsomt, vådt, koldt, bange, fryse)
- Hvordan skal musik *lyde*, der fortæller om en storm (kraftigt, voldsomt)
- Hvilke musikalske virkemidler kunne man bruge? (bølger op og ned, skumsprøjt)
- Hvilke *instrumenter* i symfoniorkestret ville være gode til at lyde som en storm? (kraftige instrumenter, messing, pauker, strygere og fløjter som bølger op og ned)
- Hvordan *er* der inde i orkanens øje? (stille)
- Hvordan ville musikken *lyde* inde i orkanens øje? Hvilke instrumenter?
- Hvad ville man tænke på og *føle*, hvis man pludselig sejlede ind i orkanens øje? (håb om overlevelse, tanken om sine kære derhjemme, sorg over måske at skulle dø på havet…)

2. Musikalske byggesten

Når elever selv skal komponere, hjælper man dem, når man giver dem nogle stramme rammer at arbejde inden for. Til denne opgave kunne man give dem musikstykkets form / struktur: A-B-A
A: Voldsom start, midt i stormen. **B:** Ind orkanens øje, stille. **A:** Ud i stormen igen.

3. Gruppearbejde

Eleverne deles i grupper på fire, og hver gruppe får opgaven:
Lav en ”sats” med titlen ”Stormen på havet” og med formen A-B-A

Gruppen snakker om, hvordan musikken kunne lyde, de prøver instrumenter af, og snakker om rækkefølgen i lyde/toner/effekter. De går i gang med at øve (gerne i hver sit rum, f.eks. nogle ude på gangen, alt efter mulighederne), læreren cirkulerer og hjælper til. De skal notere ned på et papir, så de kan huske, hvad de har aftalt (skrive eller tegne handlingen og hvilket instrumenter).

Et eleveksempel:
A: Kraftig storm: Stortrommebulder, slag på bækken, kraftig raslen med tamburiner.
B: I orkanens øje: Stille på klokkespil, stille på keyboardet, tamburinen rystes svagt, lidt triangel.
A: Ud i stormen igen: Stortrommen igen, lidt el-bas, mange congas samtidig med ”op og ned af tangenterne” på keyboardet.

4. Grupperne spiller deres små stykker for hinanden

Og der gives respons på, hvad der virkede særligt godt.

5. Lytte til Brittens ”Stormen”

Nu spiller man så Brittens ”Storm” for klassen (find musikstykket på cd, i-tunes eller youtube). Lad dem fortælle: Kunne de kende formen? Hvad synes de om Brittens valg af instrumenter og musikalske virkemidler? Kunne de høre, at det var en storm?

6. Et ekstra lag

I operaen er fiskeren Peter Grimes også ude i et følelsesmæssigt stormvejr: Hans skibsdreng er druknet, og landsbyen anklager ham for at være ansvarlig for drengens død og udelukker ham fra fællesskabet. Han har selv sort samvittighed, og hans iltre temperament er imod ham. Men landsbyens lærerinde er forelsket i ham, måske er der håb for en bedre fremtid? Denne historie afspejles også i musikken ”Stormen”, kan eleverne høre det?

”Moldau”

Programmusik

Smetanas ”Moldau” er såkaldt programmusik, hvilket vil sige, at komponisten selv giver en anvisning til, hvilken historie musikken fortæller, og hvilke billeder man kan have for sit indre blik, når man hører musikken.
Det symfoniske digt ”Moldau” beskriver floden Moldaus rejse gennem det smukke böhmiske landskab i Tjekkiet. Et symfonisk digt er et stykke programmusik i én sats. Musikstykket er en del af værket ”Mit Fædreland” (Ma Vlast), som består af seks symfoniske digte. De er skrevet i 1800 tallet, et tydeligt eksempel på nationalromantik. Böhmen var i middelalderen en selvstændig stat, men havde i flere århundreder blot været en del af det store tyske rige og senere en provins i Østrig-Ungarn. I 1848 gjorde flere lande oprør mod undertrykkerne, men i Prag blev oprøret slået ned af østrigske tropper, og tjekkerne måtte finde sig i at tale og læse tysk. Modreaktionen var en udtrykt fædrelandskærlighed med fokus på naturen, sproget og kulturen. Smetanas ”Moldau” fra 1879 skal ses i denne sammenhæng. Flotte fotos og mere baggrundsviden kan ses i Piccolohæfte 17 fra DR Multimedie, ISBN: 87-7761-255-8.

Handlingen i ”Moldau”

Komponisten Smetana skrev selv:
”To små kilder vælder frem i den skyggefulde Böhmerwald. Den ene er varm og sprudlende, den anden kold og rolig. De flyder sammen, vandet risler over stenene og glitrer i solstrålerne. Hurtigt vokser bjergbækken til en lille flod, Moldau, snor sig frem gennem det böhmiske landskab. Den flyder gennem tætte granskove, hvor der lyder muntre jagtsignaler, den flyder gennem smukke egne, hvor lystigheden tyder på dans og bryllupsglæde. Om natten danser vandnymfer i måneskinnet på de gyldne bølger, og stolte borge spejler sig i vandet. Moldau bruser frem. Baner sig vej gennem klipperne, og dens bølger kastes mod de kantede blokke. Så strømmer floden ud i en bred seng. I majestætisk ro glider den videre mod Prag. Fuld af kraft og skønhed forsvinder den i det fjerne og munder endelig ud i Elben”.

1. Lytte

Fortæl eleverne om værket, læs komponistens beskrivelse op og lad dem lytte til musikstykket.

2. Fælles samtale og analyserende lytning

Tal fælles om, hvordan man kan følge flodens rejse i musikken:

1. Kilderne pibler frem (fløjte)
2. Flodens sang (strygere)
3. Jægernes jagtsignaler i skoven (messingblæsere)
4. Bondebal, bryllupsfest (folkemelodi i strygerne)
5. Nymfernes dans (træblæsere, harpe, spæde violiner)
6. Flodens sang, større og mere brusende (strygere, brusende effekter fra blæserne)
7. Den gamle kongeborg i Prag (storhed i musikken)
8. Flodens sang, kraftfuld (tutti) og forsvinder i det fjerne (strygere)

2. Male

Lad eleverne i grupper male hver en del af musikstykket, og sæt billederne sammen til en billedfrise med titlen ”Moldau”.

”Titanic”

Baggrundsviden
Da skibet Titanic sank på sin jomfrurejse i Atlanterhavet i 1912, stod 8 selskabsmusikere på dækket og spillede salmen ”Nærmere, Gud, til dig”. Det er aldrig blevet bevist, for ingen af dem, der senere blev fisket op af vandet, havde hørt det. Der er også uenighed om, hvilken melodi salmen blev spillet på, da der fandtes flere melodier til samme salmetekst.
Men det var en gribende detalje og en smuk historie, og man begyndte dengang en international indsamling til Titanics musikeres efterladte.
I København besluttede man at afholde en mindekoncert i Kongens Have og bidrage til denne indsamling. Den berømte danske komponist Carl Nielsen komponerede til lejligheden ”Paraphrase over Nærmere Gud til dig” – en fantasi over salmen, som bliver afbrudt af et langvarigt brag. Carl Nielsen dirigerede selv musikstykket til koncerten. Stykket findes på iTunes – søg på ”Nielsen paraphrase” og vælg den der varer 5.36 min.

I den populære film ”Titanic” fra 1997 fremhæves musikerne og den berømte salmeopførelse. Filmens titelmelodi ”My heart will go on” sunget af Celine Dion blev et stort internationalt hit.

Titanic musik
I år er det 100 år siden Titanics forlis, og til skolekoncerten d. 7/2 2012 spilles både Carl Nielsens ”Paraphrase over Nærmere Gud til dig” og filmmusikken ”My heart will go on”.

1. Fortæl eleverne historien om Titanic, vis dem billeder eller filmklip, og få gerne en fælles snak om musik og følelser. Hvorfor spillede musikerne på dækket, mens skibet gik ned? Hvorfor spiller man musik til begravelser? Hvorfor bruger man filmmusik? Hvad er det, musik kan give mennesker – udover underholdning?

2. Lær gerne eleverne tekst og melodi til både salmen (i musik eller kristendom) og sangen ”My heart will go on” (i musik eller engelsk). Teksterne er vedhæftet på de følgene sider, og deres indhold kan analyseres yderligere (i dansk, engelsk, kristendom). Musikken kan findes på nettet (youtube: ”Titanic violin Nearer my God to Thee”) og cd.

Bilag 1

”My Heart Will Go On”

Melodi: Horner, tekst: Jennings

1 Every night in my dreams, I see you, I feel you
That is how I know you go on

2 Far across the distance, and spaces between us
You have come to show you go on

Near, far, wherever you are
I believe that the heart does go on
Once more you open the door
And you're here in my heart - and my heart will go on and on

3 Love can touch us one time, and last for a lifetime
And never let go till we're gone

4 Love was when I loved you - one true time I hold to
In my life we'll always go on

Near, far, wherever you are
I believe that the heart does go on
Once more you open the door
And you're here in my heart - and my heart will go on and on

You're here, there's nothing I fear
And I know that my heart will go on
We'll stay forever this way
You are safe in my heart – and my heart will go on and on

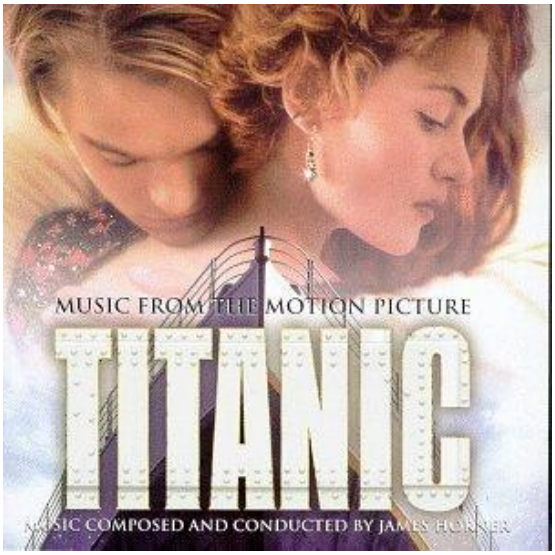

”Nærmere, Gud, til dig”

Melodi.: Lowell Mason 1856
(Næstsidste linje i hver strofe skal gentages, når salmen synges til Masons melodi.)

1
Nærmere, Gud, til dig,
nærmere dig!
Er det end korsets vej,
du viser mig,
altid dog synger jeg:
Nærmere, Gud, til dig,
nærmere dig!

2
Om sent i sorgens stund
ensom jeg går
og har til leje kun
stenen så hård,
drømmen dog bærer mig
nærmere, Gud, til dig,
nærmere dig.

3
Opladt mit øje ser
stigen til Gud
og gennem alt, hvad sker,
sendt på dit bud
engle, som vinker mig
nærmere, Gud, til dig,
nærmere dig.

4
Her er, med Himlens håb,
Betel* for mig:
stenen i tårers dåb
salver jeg dig,
frejdig går frem min vej
nærmere, Gud, til dig,
nærmere dig.

5
Og er for sidste gang
striden forbi,
sjælen til Himmel-vang
løfter sig fri.
Evigt da jubler jeg
hjemme, min Gud, hos dig,
hjemme hos dig.

Tekst: Sarah Adams 1841. Henry Ussing 1881. *Bygger på *1. Mosebog 28,10-19.*